

Position Paper

Rondetafelgesprek wapens en jongeren

28 september 2023

Actieplan Wapens en Jongeren, op weg naar een 2.0 versie

De afgelopen jaren is het wapengebruik onder jongeren fors toegenomen. De daders van steekincidenten worden steeds jonger en het aantal steekincidenten waarbij jongeren betrokken zijn stijgt. Om deze problematiek terug te dringen, is in 2020 het Actieplan Wapens en Jongeren opgesteld. Hieraan werkten 20 gemeenten, het CCV, bureau Halt, het ministerie van OCW, het OM, de politie, Raad voor de Kinderbescherming, Jeugdreclassering en Jeugdbescherming en de VNG mee, onder leiding van het ministerie van J&V.

Het doel van het actieplan was om in een periode van twee jaar (2021 en 2022) het wapenbezit en -gebruik onder jongeren terug te dringen. Op 26 januari 2023 heeft het WODC het onderzoeksrapport 'Plan- en procesevaluatie Actieplan Wapens en Jongeren' aangeboden aan het ministerie van J&V. De evaluatie is op 8 maart 2023 naar uw Kamer gestuurd. Hierin staat dat het actieplan een stevige impuls heeft gegeven aan de aanpak van wapenbezit en -gebruik onder jongeren. Gemeenten zien dit zeker ook.

De onderzoekers concluderen dat langdurig preventief beleid nodig is om daadwerkelijk een gedragsverandering te bereiken bij de groep die al een wapen draagt, of waarbij het risico hierop groot is. Dit zou moeten bestaan uit diepgaand en positief contact met de risicjongeren.

Preventieve aanpak nodig

De uitkomsten van de evaluatie zijn besproken met professionals, ambtenaren en bestuurders. De aanbevelingen uit het evaluatierapport worden van harte ondersteund en overgenomen (een werkgroep is inmiddels gestart met het schrijven van een vervolg op het actieplan (2.0).

Wat doen gemeenten?

- Verdiepend onderzoek doen naar de doelgroep en de achterliggende oorzaken voor het dragen van

wapens. Voorbeelden daarvan zijn onderzoeken van criminologen van de Erasmus Universiteit Rotterdam in de gemeenten Den Haag en Rotterdam, om meer inzichten te krijgen in messengeweld.

- Inzetten op contact met de doelgroep. Door de inzet van jongerenwerkers en rolmodellen.
- Aandacht besteden aan scherpte in de uitvoering. Om de doelgroep beter te bereiken, worden acties gericht op specifieke wijken en jongeren.
- Het ontstane (informele) netwerk van ambtenaren, bestuurders en professionals behouden.

Wat kunt u doen?

- Kijk naar het bovenliggend (jeugd) probleem: niet alleen wapens maar ook drugs- en alcohol gebruik en de problemen in de jeugdzorg die toenemen. Stel elkaar de vraag waarom jongeren en jeugd zich dusdanig onveilig voelen, dat zij een steekwapen dragen en dus ervaren dat nodig te hebben.
- Help met het bieden van inzichten vanuit de gedragswetenschap, die kunnen worden toegepast in de aanpak van messengeweld.
- Bekijk hoe de context van de doelgroep, te weten vooral ouders maar ook het onderwijs, beter kunnen en moeten worden betrokken en ingezet.
- Gebruik goede voorbeelden uit andere landen (Britse benadering); gebruik rolmodellen en/of ervaringsdeskundigen.
- Bij de keuze voor repressie: zorg dat je het waar kunt maken. Dus ook justitie en OM moeten dit kunnen verwerken.

Actieplan 2.0

Het is van het grootste belang dat ook in de komende jaren het Actieplan Wapens en Jongeren succesvol wordt uitgevoerd. We schreven al dat er wordt gewerkt aan een Actieplan 2.0, maar die komt niet vanzelf van de grond. Burgemeester Hamming zei het volgende bij de aanbidding van het eerste actieplan (Zaandams Dagblad, 11 november 2020):

“Alleen met gezamenlijke inspanningen kunnen we echt iets veranderen. Daarvoor zijn preventieve en repressieve maatregelen nodig. Daar is geld en aandacht voor nodig. Daar is gemeenschappelijke focus voor nodig. Want het terugdringen van wapengeweld onder jongeren is een zaak van ons allemaal. Te beginnen met jongeren en hun ouders, het onderwijs, de politie, zorgpartijen en de lokale en landelijke overheid. Samen maken we een vuist tegen wapenbezit”.

Wat burgemeester Hamming in 2020 benoemde, is nog onverminderd waar. We kunnen met een positieve blik terugkijken op behaalde resultaten. Het onderwerp Wapens en Jongeren staat in de volle breedte op de agenda. In de komende planperiode zullen we – met alle partners – bekijken welke zaken nog méér nodig zijn om van actieplan 2.0 een succes te maken. Te denken valt aan (extra) inbreng van kennis en kunde, financiën, beleid, wet- en regelgeving. Om de aandacht vast te kunnen houden, moet het programma een vaste plek krijgen in beleid. Bijvoorbeeld in jeugd(zorg) of de aanpak van jeugdcriminaliteit.

Tot slot willen we u meegeven dat de VNG namens alle gemeenten een coördinerende rol zal blijven vervullen.